

Stefan Andersson, Verksamhetsutvecklare
Tfn: E-post: stefan.andersson@hylte.se 0345-180 50

2021-01-25

Samhällsbyggnadsnämnden
2020 SBN0251

Yttrande över Vattenmyndighetens samråd kring förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer

Dnr Ecos 2020 -896

Sammanfattning

Vattenmyndigheten har lämnat förslag till reviderad förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer till Hylte kommun med möjligheter till att lämna synpunkter på förslaget.

Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande enligt miljöbalken. Hylte kommun ansvarar därmed för att genomföra sina åtgärder enligt programmet. Det kan handla om att ta fram vägledning, prioritera resurser till de platser där vattenåtgärder ger störst effekt, eller att genom tillsyn ställa krav på en verksamhet som har ett utsläpp av ett miljöfarligt ämne till vatten.

Förslaget till åtgärder ligger som en konsekvens av beslut av EU och på nationell nivå. Det kommer innebära ett arbete som berör många i Hylte kommun, men som kan ses nödvändigt för att klara ett långsiktigt hållbart samhälle.

Det är främst 3 områden som berörs:

- översikts- och detaljplaner,
- planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan),
- tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk.

Samhällsbyggnadsnämnden (SBN) föreslås tillstyrka förslaget.

Beslutsunderlag

- Förslag till förvaltningsplan (inklusive bilagor)
- Förslag till åtgärdsprogram (inklusive bilaga)
- Förslag till föreskrift med miljökvalitetsnormer
- Förslag till delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka
- Miljökonsekvensbeskrivning (MKB).
- Vattenplan, förslag för Hylte kommun 2021

Samrådshandlingarna finns att ladda ner från vattenmyndigheternas webbplats:
www.vattenmyndigheterna.se/samrad

Ärendet

Vattenmyndigheten har lämnat förslag till reviderad förvaltningsplan, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer till Hylte kommun med möjligheter till att lämna synpunkter på förslaget. Hylte kommun hör till Västerhavets vattendistrikt. Förslaget är omfattande och vetenskapligt underbyggt med en grundlig beskrivning av rådande förhållanden inom Sverige.

Förvaltningsplanen beskriver i stora drag hur vattnen i distriktet mår, hur de övervakas och förvaltas. Den blickar också framåt och pekar ut riktningen om hur sjöar, vattendrag, grundvatten och kustnära vatten ska förvaltas de kommande åren 2021 - 2027.

Allmänt

Vattendirektivet (2000/60/EG) infördes för att långsiktigt säkra en hållbar vattenförvaltning inom EU. I Sverige har vattenmyndigheterna ett utpekat ansvar för att tillgodose att vattendistriktets sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten förvaltas på ett hållbart sätt. Hösten 2020 kommer EU även att anta ett nytt dricksvattendirektiv med utökat krav på riskbedömning av råvattnet och samordningen av vattenkontrollen.

Vårt vatten är livsviktigt och rent vatten är inte bara en miljöfråga utan en stor samhällsfråga. Vatten kan oftast inte ersättas av något annat. Utan rent vatten stannar både industrin och matproduktionen. Planen gäller för sex år framåt innan det är dags att ta fram en helt ny. Planen är för 2021–2027.

Förvaltningsplan

I förslaget till förvaltningsplan redovisas tillståndet i yt- och grundvattenförekomster i distriktet enligt den kartläggning och analys som Vattenmyndigheten har genomfört under de senaste åren. Dessutom redovisas de betydande påverkanstryck från mänsklig verksamhet som finns och vilka miljöproblem de orsakar. Från dessa bedömningar föreslår Vattenmyndigheten mål för arbetet med att åtgärda denna påverkan, i form av miljökvalitetsnormer för distriktets samtliga vattenförekomster. För att se hur miljökvalitetsnormerna följs behöver myndigheter och kommuner sedan genomföra de åtgärder som framgår av Vattenmyndighetens förslag till Åtgärdsprogram 2021–2027.

Vattenmyndigheterna har tre huvudsakliga verktyg i arbetet med förvaltningen av Sveriges vatten: förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram.

Det tredje verktyget, åtgärdsprogrammet, beskriver de åtgärder som behöver göras så att vattnet ska må så bra som möjligt, alltså hur miljökvalitetsnormerna ska följas. Förslag på fysiska åtgärder beskrivs inte i åtgärdsprogrammet utan i databasen VISS.

Vattenförvaltning är ett arbete som pågår hela tiden, men underlag och beslut revideras vart sjätte år, i enlighet med direktivets modell med förvaltningscykler. I varje sexårsperiod upprepas momenten:

- analys av påverkan
- bedömning av status
- bedömning av risk för försämring av status
- övervakning
- bedömning av ekonomiska förutsättningar och konsekvenser

I Sverige använder varje person cirka 140 liter vatten per dygn. Det motsvarar ungefär ett fullt badkar per person. Vi använder vatten till mycket mer än att bara dricka. Det mesta går åt till industrin, men vatten används också inom jordbruket och till personlig hygien.

Normal årsnederbörd varierar mellan 600 - 800 mm inom området (Hylte 1000 mm) och förväntas öka med klimatförändringarna.

Problemaspekter

Inom området finns det flera problem där försurningen är ett betydande. Därför kalkas sjöar och vattendrag inom Hylte för omkring 1 miljon kronor varje år. Nedfall av svavelföreningar och andra försurande ämnen har ändå minskat sedan 90-talet och därmed har även kalkningen minskat. Men den omfattande markförsurningen medför ändå att behovet av miljöövervakning och kalkning kommer att kvarstå under lång tid framöver. Berggrunden har överlag dålig buffertkapacitet så den naturliga motståndskraften mot försurning är låg.

När det gäller miljögifter är det främst kvicksilver och bromerade difenyletrar (PBDE). De finns i hela Sverige och halterna av dessa ämnen överskrids generellt i fisk. Sjöarna inom Hylte har förhöjda halter av kvicksilver i fisk och har därför kostrekommendationer från Livsmedelsverket om ett begränsat intag. En fjärdedel av sjöarna inom Hylte kommun- har så höga halter att fisken inte bör ätas annat än tillfälligt.

Ett annat växande problem är invasiva arter av både växter och djur. Här har växten sjögull observerats under 2020 på 2 ställen i Bolmen.

Övergödning är ofta ett problem där största källorna är enskilda avlopp och jordbruket, dock är detta ett mindre problem inom Hylte. Även avlopp och industri bedöms vara viktiga påverkanskällor.

Alla vattenförekomster tilldelas en övergripande status, men bara de som identifieras ha betydande påverkan genomgår en så kallad statusklassificering. Då påverkansanalysen inte visar någon betydande påverkan sätts den övergripande statusen i normalfallet till god. Klassificering av status ska i huvudsak baseras på övervakningsdata.

Klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas föra med sig en ökad medeltemperatur och mer extremväder. I Västerhavets vattendistrikt förväntas medeltemperaturen öka, med både varmare somrar och vintrar som följd. Det medför att de förändringar i nederbördsmonster som förväntas ske bland annat innebär en ökad nederbörd i form av regn under vinterhalvåret, vilket kan generera högre vattenflöden.

Även flödesförändringar kopplade till klimatproblematiken med ökad nederbördsvariation och mängd tas upp. Där bedöms det främst vara en risk för Nissans huvudfåra genom Hylte. Därför har Hylte damm byggts om 2020.

Översvämningar och breddningar av avloppssystemen kan vara en betydande källa till föroreningar i samhällsnära vatten och vattentäkter. En följd av ökad regnintensitet och avrinningsvolym i kombination med en höjning av vattenståndet leder till ett ökat behov av omhändertagande av dagvatten.

Dricksvattenproduktionen står inför stora utmaningar. Bland annat en växande befolkning och klimatförändringar som negativt påverkar tillgången på yt- och grundvatten av god kvalitet.

Ekonomi

I statistiken syns en minskad vattenanvändning inom jordbruket och hushållen de senaste åren. Inom industrin är användningen relativt konstant. En mer effektiv användning, ny teknik och en ökad medvetenhet om miljöfrågor kan tänkas ligga bakom denna positiva trend.

I Sverige använde hushållen omkring 565 miljoner kubikmeter dricksvatten år 2015. Det motsvarar 23 procent av allt sötvatten som användes i landet. Den övergripande trenden är att hushållssektorn använder allt mindre vatten. Totalt användes 75 miljoner kubikmeter vatten inom jordbruket i Sverige år 2015 och den svenska industrin cirka 2 100 miljoner kubikmeter havs- och sötvatten.

I Sverige regleras vatten och avloppskostnaderna av vattentjänstlagen. Det innebär att kostnaderna enbart får representera ett självkostnadspris där kostnaden motsvarar investering och drift av anläggningarna med till hörande ledningsnät, vilket gör att kostnaderna varierar kraftigt mellan kommuner och regioner. Under 2019 varierade kostnaderna mellan 137–1 074 kronor per månad och 10–90 kronor per kubikmeter vatten.

En analys av olika sektors betalningsförmåga för nuvarande åtgärdsprogram visade att de kostnader som programmet skulle medföra för lantbruket, även om kostnaden för åtgärder lades på lantbrukarna, skulle påverka lönsamheten för lantbruket som helhet marginellt. Analysen visade samtidigt att de mindre lantbruken generellt hade mycket dålig lönsamhet. I många fall fanns inte betalningsförmåga för de åtgärder som föreslogs (Havs- och vattenmyndigheten, 2016).

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormerna (MKN) tar sikte på tillståndet i miljön. Miljö kvalitetsnormerna för vatten anger en lägsta godtagbar status som ska uppnås så att ekosystemen fungerar och ekosystemtjänsterna bibehålls. Dessutom får statusen inte försämrans på vägen dit – det så kallade försämringsförbudet. Kraven som ställs genom systemet med miljö kvalitetsnormer förändras över tiden, i takt med att ny kunskap blir tillgänglig. Det medför att en verksamhetsutövare måste vara beredd på att de lagliga förutsättningarna för verksamheten kan komma att ändras, antingen på grund av ny kunskap eller för att miljöns status har förändrats.

Grunder för normsättningen

Utgångspunkten vid normsättning är den vattenkvalitet (status) som råder i vattenförekomsten vid tidpunkten för beslutet om miljö kvalitetsnormen. Den status som gäller som utgångspunkt för normsättningen är den bästa bedömning av vattnets kvalitet som har varit möjlig att göra till tidpunkten för normbeslutet. Till kommande klassificeringar förväntas i många fall en förbättring av vattnets status, vilket är nödvändigt om miljö kvalitetsnormen god status ska nås inom utsatta tidsfrister. Försämring av vattnets status är i princip inte tillåtet. Avsteg från försämringsförbudet kan bara tillåtas under vissa särskilda omständigheter

Avsteg från försämringsförbudet

Vissa avsteg från försämringsförbudet har tillåtits i Västerhavets vattendistrikt enligt 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen, bland annat i Hylte Kommun.

Utrivning av vattenkraftsanläggning, Hylte kommun - Nissan (kraftverkskanal Rydöbruk, Klubbån-Glassbodammen) och Nissan (kraftverkskanal Rydöbruk-Klubbån):

Efter det att befintligt kraftverk har rivits ut kommer dessa områden inte längre utgöra vattenområden. Kvalitetsfaktor/parameter som får försämrans - Vattenförekomsterna får tas bort och vattnet återledas till den naturliga vattenfåran.

Motivering till domen/beslutet

En åtgärd som innebär att en vattenförekomst upphör att existera måste innebära att vattenförekomstens fysiska karaktär ändras. Vad gäller villkoren för att få vidta åtgärden anser domstolen att fördelarna med åtgärden vad gäller såväl människors säkerhet (här gör dammsäkerhetsperspektivet sig gällande) som fördelarna för hållbar utveckling (utrivningen sett som projekt i stort och återställande mot naturliga flöden) klart uppväger nackdelarna (att två vattenförekomster vilka förvisso är klassade som naturliga men som uppenbart är konstgjorda eller modifierade upphör att existera) med den otillåtna ändringen eller försämringen.

Domstolen gör vidare bedömningen att det inte är möjligt (vare sig av tekniska skäl eller på grund av orimliga kostnader) att uppfylla syftet med åtgärden på något annat sätt som är väsentligt bättre för miljön. Alla genomförbara åtgärder ska vidtas för att mildra de negativa konsekvenserna för vattenförekomstens status. Sammanfattningsvis innebär ovanstående att domstolen anser att undantagsmöjligheten i 4 kap. 11 § 1 VFF är tillämplig och att tillstånd till utrivning kan ges, trots att åtgärden äventyrar uppnåendet av för vattenförekomsterna gällande miljö kvalitetsnorm. Datum för lagakraft - 14 november 2019/Ej prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen.

Grundvatten

God kvantitativ status innebär att uttaget av grundvatten inte överskrider nybildningen. God kvantitativ status säkrar tillräckliga grundvattenmängder och förhindrar inträngning av förorenande ämnen. Vid obalans tillämpas undantag för kvantitativ status.

Sammanfattningsvis finns tre typer av miljö kvalitetsnormer för grundvatten:

- god kvantitativ grundvattenstatus
- god kemisk grundvattenstatus
- utgångspunkt för att vända trend.

Tidsfrister

Målet enligt vattenförvaltningsförordningen (2004:660) är att god status ska nås i alla vattenförekomster. Möjlighet att skjuta upp tidpunkten när god status ska uppnås gäller två förvaltningscykler, först till 2021 och därefter till 2027, genom beslut om undantag i form av tidsfrist. Tidsfrist innebär att god vattenstatus ska uppnås men vid en senare tidpunkt.

Tidsfristens längd baseras på vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt, och naturens förmåga att återhämta sig.

Tidsfrist av tekniska skäl motiveras av att:

- orsaken till de negativa effekterna på vattenförekomsten är okänd och övervakning för att verifiera status och påverkan behöver göras innan lämpliga åtgärder kan vidtas
- det finns praktiska begränsningar av administrativ natur som till exempel projektering och upphandling av åtgärder eller en tidskrävande tillståndsprocess för en verksamhet som påverkar vattenförekomsten
- det inte finns någon känd teknisk lösning ännu för att åtgärda påverkan men en sådan förväntas utvecklas
- otillräcklig lagstiftning
- otillräckliga resurser för offentlig finansiering
- otillräcklig administrativ kapacitet.

Den enda motivering som kan ligga till grund för tidsfrist senare än 2027 är då det behövs längre tid för att åstadkomma en naturlig återhämtning. Tidsfrister med motivering utifrån naturens förmåga att återhämta sig tar hänsyn till att det finns en naturlig tröghet i ekosystemen som omöjliggör en snabb förbättring av vattenförekomstens status. Detta ger en tidsförskjutning efter genomförd åtgärd eller när påverkan upphört tills det får genomslag i miljön så att vattenkvaliteten förbättras.

För exempelvis industrier eller annan verksamhet som uppfyller bästa möjliga teknik läggs inga ytterligare åtgärdskrav inom vattenförvaltningen

Avloppsreningsverk

Kommunala avloppsreningsverk fyller ett både miljömässigt och samhällsviktigt behov som inte utan orimliga kostnader kan tillgodoses på ett sätt som är bättre för miljön. Detta också mot bakgrund av att det för miljön i stort är sämre med många enskilda avlopp i stället för ett större kommunalt reningsverk.

I de fall där ett avloppsreningsverk medför en betydande påverkan på en vattenförekomsts status har vattenmyndigheten övervägt om det finns skäl att besluta om ett mindre strängt krav. Ett sänkt kvalitetskrav kopplat till påverkan från ett avloppsreningsverk förutsätter kunskap om vilka åtgärder verksamheten vidtagit och bedömning av vad som kan anses utgöra bästa möjliga teknik. Om ett avloppsreningsverk uppfyller bästa möjliga teknik läggs inga ytterligare åtgärdskrav inom vattenförvaltningen.

Sammanfattning av åtgärdsprogrammet

Vattenmyndigheten för Västerhavet fastställer ett åtgärdsprogram för vattendistriktet. Det innehåller administrativa åtgärder som myndigheter och kommuner ska genomföra.

Åtgärdsprogrammet behövs för att tillräckligt många fysiska åtgärder i vattenmiljön ska bli verklighet, så att miljökvalitetsnormerna kan följas i samtliga vattenförekomster.

Vattenmyndigheten reviderar åtgärdsprogrammet vart sjätte år, i samverkan med berörda myndigheter och kommuner. Arbetet med att kartlägga och analysera Sveriges vatten lägger grunden för vilka åtgärder som föreslås. Det visar vilka vatten som är så påverkade av mänskliga verksamheter att de behöver åtgärdas.

Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande enligt miljöbalken (se kap. 7). Varje kommun ansvarar därmed för att genomföra sina åtgärder enligt programmet. Det kan handla om att ta fram vägledning, prioritera resurser till de platser där vattenåtgärder ger störst effekt, eller att genom tillsyn ställa krav på en verksamhet som har ett utsläpp av ett miljöfarligt ämne till vatten.

Kommunerna

Kommunernas åtgärder spänner över ett brett spektrum. Det handlar om kommunal planering, dricksvattenskydd, tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden, alltså verksamheter i kommunernas egenskap av myndighet.

Kommuner är dessutom verksamhetsutövare – antingen i sig själva eller genom kommunala bolag. På det sättet är de också viktiga aktörer för att genomföra fysiska åtgärder i vattenmiljön. Vattenmyndigheten ska här vägleda kommuner och länsstyrelser i vattenplanering.

Alla kommuner behöver prioritera och genomföra sin vattenrelaterade tillsyn utifrån en samlad bild av vilka vattenförekomster som behöver åtgärdas. Arbetet behöver utgå ifrån miljökvalitetsnormerna för vatten. Många olika verksamheter kan påverka en vattenförekomst så att god status inte kan uppnås. Åtgärderna kan därför behöva genomföras samordnat inom flera verksamheter. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas för kommunerna:

- a) översikts- och detaljplaner,
- b) planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan),
- c) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk.

Utsläpp från avloppsreningsverk och små avlopp kan minskas genom förbättrade reningsprocesser eller ombyggnation av anläggningar. Åtgärder kan komma till stånd där det behövs genom tillsyn från länsstyrelser och kommuner. I tätorterna kan påverkan av näringsämnen minskas genom åtgärder som fördröjer dagvattnet eller låter det infiltrera i marken så att olika ämnen kan fångas upp.

Miljögifter

Det är många påverkanskällor som ger upphov till att miljögifter finns i vattenförekomsterna. De vanligaste är förorenade områden, atmosfärisk deposition, avloppsreningsverk, dagvatten, deponier, industri och jordbruk. Att sanera förorenade områden är en viktig åtgärd. Åtgärden finansieras genom statlig finansiering om det är en gammal verksamhet, genom att förorenaren betalar eller en kombination av dessa möjligheter.

Länsstyrelserna och kommunerna behöver prioritera arbetet efter miljökvalitetsnormerna för vatten. I tillsynen av miljöfarlig verksamhet, som industrier, avloppsreningsverk, deponier, och verksamheter som leder till dagvatten, handlar det istället om att se över om åtgärder behövs i det enskilda fallet och i så fall vilka skyddsåtgärder eller försiktighetsmått som kan utföras. I grundvatten är det viktigt att arbeta förebyggande, till exempel med vattenskyddsområden som en del i att hantera risker med förorening i samband med olycka.

Vattentäkter behöver skyddas

Det handlar först och främst om åtgärder som ska förebygga förorening och överuttag. Enligt åtgärdsprogrammet ska länsstyrelserna och kommunerna stärka sitt arbete med skydd av vattentäkter. Utöver att inrätta skyddsområden för dricksvatten krävs även en regelbunden tillsyn av skyddet och föreskrifterna som gäller i skyddsområdet. Det kan också handla om förebyggande åtgärder för att hantera olycksrisker.

Förslag till åtgärdsprogram från vattenmyndigheten

Vattenmyndigheterna ska var sjätte år ta fram ett åtgärdsprogram för varje vattendistrikt där det beskrivs vad Sveriges myndigheter och kommuner behöver göra inom sina respektive ansvarsområden för att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Åtgärderna är av administrativ art. Det innebär ofta att myndigheter och kommuner i sin tur ställer krav på aktörer att vidta fysiska åtgärder som förbättrar vattenmiljön

Åtgärderna behövs för att vattenförekomsterna i distriktet ska nå den kvalitet som miljökvalitetsnormerna (MKN) anger. I första hand syftar åtgärdsprogrammet till att åtgärda vattenförekomster med problem, det vill säga de som inte uppnår så kallad god vattenstatus. Åtgärderna riktar också in sig på vatten som riskerar att få problem, där förebyggande insatser är nödvändiga.

Åtgärdsprogrammet är juridiskt bindande enligt (miljöbalk (1998:808) (MB)). Varje åtgärdsmyndighet och kommun ansvarar därmed för att genomföra sina åtgärder. Det kan handla om att ta fram vägledning, prioritera resurser till de platser där vattenåtgärder ger störst effekt, eller att genom tillsyn ställa krav på en verksamhet som har ett utsläpp av ett miljöfarligt ämne till vatten.

Åtgärder

Vattenmyndigheten kan bara föreskriva åtgärder till andra myndigheter och kommuner i deras egenskap av myndighetsutövare, inte som verksamhetsutövare. Åtgärdsprogrammet innehåller därför administrativa åtgärder, till exempel att ändra föreskrifter eller att prioritera en viss typ av tillsyn eller rådgivning i myndighetens eller kommunens verksamhet. I de flesta fall behöver åtgärdsmyndigheterna i sin tur sedan ställa krav på andra aktörer, till exempel verksamhetsutövare, att genomföra rätt fysisk åtgärd på rätt plats i miljön.

Fysiska åtgärder

Vilka fysiska åtgärder som behöver genomföras och i vilken omfattning, finns samlat i Vatteninformationssystem Sverige (VISS). Där har länsstyrelsernas beredningssektariat föreslagit fysiska åtgärder för att komma till rätta med den mänskliga påverkan som varje vattenförekomst är utsatt för.

Det finns många exempel på fysiska åtgärder som markägare, verksamhetsutövare och andra aktörer kan göra för att få bättre kvalitet på vattnet så att beslutade miljökvalitetsnormer för vatten följs. Genom åtgärdsprogrammet får verksamhetsutövare och andra aktörer råd, stöd och ibland tydliga krav riktade till sig från ansvariga myndigheter och kommuner

Krav

Alla myndigheter och kommuner som omfattas av detta åtgärdsprogram ska, inom sina respektive ansvarsområden, planera för att genomföra sina åtgärder i åtgärdsprogrammet på ett strukturerat och integrerat sätt i den ordinarie verksamheten, i syfte att följa miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten.

Berörda myndigheter ska även i så stor utsträckning som möjligt samverka med varandra i syfte att åstadkomma en ändamålsenlig och strukturerad planering för åtgärdsprogrammets genomförande. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras löpande. Kommunen som omfattas av detta åtgärdsprogram ska senast i februari varje år, med början 2022, rapportera till Vattenmyndigheten vilka åtgärder som genomförts under föregående kalenderår i syfte att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten inom myndighetens eller kommunens verksamhetsområde kan uppfyllas och följas

Kommunerna

Kommunerna ansvarar för ett brett åtgärdsarbete som spänner över kommunal planering, tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden och dricksvattenskydd. Arbetet med att planera tillsynen behöver utgå ifrån miljökvalitetsnormerna för vatten. Många verksamheter kan bidra till situationen att god status inte nås och det är därför viktigt att i sådana insatser samordna åtgärderna riktade till flera verksamheter. Tillsyn är ett prioriterat område och kommunerna behöver utifrån befintlig lagstiftning, planera för att genomföra tillsyn på industrier, avloppsreningsverk och annan miljöfarlig verksamhet enligt MB

Kommunernas ansvar

Kommunerna ska genomföra en förvaltningsövergripande vattenplanering med en helhetssyn utifrån ett avrinningsområdesperspektiv. Vattenplaneringen ska ha fokus på de yt- och grundvattenförekomster där det behövs åtgärder för att miljö kvalitetsnormerna ska kunna följas. Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska innehålla:

- a) en plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat
- b) en plan bör finnas för samverkan med berörda kommuner inom kommunens avrinningsområden

Den förvaltningsövergripande vattenplaneringen ska säkerställa att miljö kvalitetsnormerna beaktas i alla tillämpliga delar av kommunens verksamhet. I följande planer ska vattenplaneringen kunna tillämpas:

- a) översikts- och detaljplaner, (Bygg- och miljöenheten)
 - b) planer för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) (VA- och renhållningsenheten)
 - c) tillsynsplan och behovsutredning för miljöfarlig verksamhet, små avlopp, vattenskyddsområden, förorenade områden, jordbruk (Bygg- och miljöenheten)
- Åtgärden ska vara vidtagen senast två år efter åtgärdsprogrammets fastställande och ska sedan uppdateras kontinuerligt. Det övergripande arbetet ska verka för att prövning, tillsyn, planering, övervakning, samhällsutveckling och åtgärds genomförande samordnas.

Kommunerna ska särskilt utöka och prioritera sin tillsyn av

- a) miljöfarliga verksamheter enligt (miljöbalk (1998:808) (MB))9 kap.
- b) förorenade områden enligt MB 10 kap.
- c) jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap.

Detta innebär att kommunerna ska:

- i sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna inte följs eller riskerar att inte följas.
- i sin tillsyn av miljöfarliga verksamheter, ställa de krav som behövs där det finns en risk att miljö kvalitetsnormerna för vatten inte kan följas på grund av påverkan från den aktuella verksamheten.
- i sin tillsyn av förorenade områden, särskilt prioritera och ställa krav på utredningar och åtgärder, så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas.

Kommunen ska därefter följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenkvaliteten genomförs de åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt

Enligt vattenmyndighetens bedömningar påverkas en stor del av yt- och grundvattenförekomster av verksamheter som bidrar till att god vattenstatus inte uppnås eller riskerar att försämrats. Kommunernas arbete med prövning och tillsyn av verksamheter som påverkar vattenmiljön är av stor betydelse för möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten.

Tillsyn av miljöfarliga verksamheter behöver bedrivas i större omfattning, mer riktat och prioriterat än idag för att följa upp och säkerställa att det vid de verksamheter som påverkar vattenmiljön genomförs åtgärder som behövs för att följa miljö kvalitetsnormerna för vatten. Miljöfarliga verksamheter som pekats ut som betydande påverkanskällor i distriktet är bland annat industrier, deponier, fritidsbåtshamnar/båtuppläggningsplatser, växthus, avlopps-

reningsverk med tillhörande ledningsnät, små avlopp, jordbruks- och djurhållande verksamheter, förorenade områden, brandövningsplatser, täktverksamheter, vägar och dagvattenutsläpp.

Kommunerna har en central roll för att bidra till minskade utsläpp via avloppsreningsverk och avloppsledningsnät eftersom de bedriver en stor del av tillsynen.

För att nå en åtgärdstakt som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna följs behöver kommunerna också öka och prioritera tillsynen av små avlopp, i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd och vägledningar för tillsyn och provning.

Kommunerna behöver vidare utöva tillsyn på den kommunala räddningstjänsten och ställa krav på hantering av brandskum som innehåller något av ämnena i PFAS (summa 11) så att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas

Dricksvatten

Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter, exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³ / dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före införandet av (miljöbalk (1998:808) (MB)) (1 januari 1999) och vattenskyddsområden där behov finns att revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden
- d) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag (vattendomar). Åtgärden ska genomföras i samarbete med Länsstyrelsen och vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande.

Kommunernas åtgärder för skydd av dricksvatten är nödvändiga för att förhindra försämring av status i yt- och grundvattenförekomster som används för dricksvattenförsörjning. Vattenskyddsområden med föreskrifter är ett konkret verktyg för att skydda dricksvatten. Föreskrifterna kan innebära inskränkningar exempelvis krav på anmälan, tillståndsplikt eller förbud för verksamheter som kan ha en sådan betydande påverkan på vattenförekomsterna att miljö kvalitetsnormerna för vatten och kraven för dricksvattenkvalitet riskerar att inte följas.

För större enskilda vattentäkter, som försörjer fler än 50 personer eller har ett uttag på mer än tio m³/dygn, behövs det effektiva skydd som ett vattenskyddsområde innebär. Bedöms föroreningsrisken som mindre kan lokala hälsoskyddsföreskrifter vara ett användbart alternativ. Även den framtida vattenförsörjningen är viktig och både reservvattentäkter och framtida vattentäkter kan ges skydd i form av vattenskyddsområde. För att säkerställa att syftet med vattenskyddsområdet uppnås är tillsyn en förutsättning. Tillsynen omfattar i huvudsak kontroll av att föreskrifter, tillstånd och dispenser inom vattenskyddsområden följs.

Fysisk planering

Kommunerna ska inom sin myndighetsutövning genomföra översikts- och detaljplanering samt provning och tillsyn enligt (plan- och bygglag (2010:900) (PBL)), på ett sådant sätt att det bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Kommunerna ska särskilt:

- a) tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna för vatten är bindande och ska därmed ligga till grund för planer och beslut,
- b) bevaka att lokala prioriteringar enligt översiktsplanen följer de aktuella planeringsunderlagen på lokal, regional och nationell nivå inklusive skydd och restaurering av kustnära miljöer på ett sådant sätt att miljö kvalitetsnormerna för vatten kan följas,
- c) bevaka att de regionala vattenförsörjningsplanerna inarbetas i översiktsplanen

Åtgärderna ska så långt som möjligt hänvisa till Vatteninformationssystem Sverige (VISS), som planeringsunderlag. Detta behöver genomföras i samråd med länsstyrelserna och med berörda kommuner inom avrinningsområdet. Åtgärderna ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Planläggning av mark och vatten hör till kommunernas ansvarsområde. En viktig del i översiktsplaneringen är att redovisa vatten som en resurs och tydliggöra att miljö kvalitetsnormerna är bindande genom föreskrifter och genom tematiska tillägg till översiktsplaneringen, vanligen kallade ”vattenplaner” eller ”blå planer”

VA-plan inklusive dagvatten

Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten kan följas. Denna ska bland annat innehålla:

- a) en beskrivning hur vattenförekomsternas status kan komma att påverkas av vatten- och avloppshanteringen i kommunen
- b) en riskanalys för de vattenförekomster som riskerar att inte följa miljö kvalitetsnormerna. Samverkan ska ske med berörd länsstyrelse. Åtgärden ska påbörjas omgående och genomföras kontinuerligt.

Det handlar om att säkra befintliga vattentäkter genom förebyggande åtgärder som att vattenskyddsområden inrättas och hålls uppdaterade men även att säkra potentiella framtida vattentäkter. Havs- och vattenmyndigheten har gett ut en vägledning för kommunal VA-planering.

Om det med hänsyn till människors hälsa eller miljö behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang är kommunen skyldig att ordna detta enligt (vattentjänstlagen) (2006:412) 6 §. En kommun som tagit fram en VA-plan har möjlighet att styra och genomföra en sådan utbyggnad efter sin egen planering. VA-planen kan vara ett separat dokument eller som en del i översiktsplaneringen. I planen ska även dagvatten ingå liksom den kommunala dricksvattenförsörjningen i form av drickvattenuttag och skydd av vattentäkter.

Dioxiner från småskalig förbränning

Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning. Åtgärden ska genomföras så att den bidrar till att de åtgärder vidtas som behövs för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden ska genomföras kontinuerligt.

Åtgärder som rör småskalig fastbränsleeldning är angelägna, inte enbart för att minska dioxinutsläppen utan också för att det bidrar till utsläppsminskning av andra prioriterade ämnen (till exempel polycykliska aromatiska kolväten, PAH) och till möjlighet att följa miljö kvalitetsnormerna för utomhusluft.

Exempel på åtgärder som kommunen kan vidta för att minska utsläppen är informationsinsatser eller erbjuda kostnadsfri borttransport av trädgårdsavfall inom detaljplanelagt och/eller tätbebyggt område ett par gånger per år. Verka för en omställning till värmeförsörjning som ger mindre utsläpp, till exempel centraliserade fjärrvärmesystem.

Kommunens kostnader

Det finns ett underskott i genomförandet av kommuners befintliga styrmedel och också i genomförandet av de fysiska åtgärderna i vatten. För myndigheter och kommuner är det framför allt tre områden som bedöms vara underfinansierade; tillsyn, tillståndsprövning och inrättande, revideringar och översyn av vattenskyddsområden.

I åtgärdsprogrammet finns tio åtgärder riktade till kommunerna. Åtgärderna är riktade till kommunerna i sin myndighetsroll och handlar om miljötillsyn, vattenskydd och vattenuttag, fysisk planering, vatten-, avlopp- och dagvattenplaner och övergripande vattenplanering.

Vattenmyndigheten har tagit fram kostnader för kommunernas åtgärder, totalt 2,7 miljarder kr. Här är det mycket beroende hur långt kommunerna enskilt har kommit sedan tidigare med sin vattenplanering, skydd av vattentäkter och tillsyn. Här har Hylte kommun ett betydande arbete att göra. Kostnader för kopplade till små avlopp förväntas hushållen betala.

I de fall tillstånd saknas för vattenuttag kommer kostnader för tillståndsprövning att falla på verksamhetsutövaren. Kostnaden för en tillståndsprövning uppskattas till 300 000 kronor per ärende. Hylte kommun har flera.

Verksamhetsutövare och enskilda i form av hushåll belastas också av åtgärdsprogrammets åtgärder. Deras kostnader för fysiska åtgärder i vatten uppskattas till cirka 7 miljarder kronor.

Förslag till föreskrifter om miljö kvalitetsnormer

En miljö kvalitetsnorm är en bestämmelse om kvaliteten i luft, vatten, mark eller miljön i övrigt. Vattendelegationerna i vattendistriktet beslutar om miljö kvalitetsnormer för vattenförekomster. Besluten finns i föreskrifter hos den länsstyrelse som är vattenmyndighet. Vattendelegationernas beslut om miljö kvalitetsnormer bygger på de statusklassningar som gjorts för varje vattenförekomst.

Utdrag av förslag - Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Vattenmyndigheten för Västerhavets vattendistrikt) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt; beslutat den xx december 2021. ([diarienummer])

Fastställda kvalitetskrav

3 § Kvalitetskraven för respektive ytvattenförekomst, grundvattenförekomst och skyddat område framgår av bestämmelserna nedan och av tabellerna i bilagorna 1–3 till dessa föreskrifter.

Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka 2021—2027

Västerhavets vattendistrikt

Huvudsyftet med denna delförvaltningsplan är att minimera negativa torkaeffekter på ekonomin, samhället och miljön så att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten. Flera av de åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammet av planen syftar till att öka kunskapen om vattenuttag. Det finns också förslag på åtgärder för rådgivning av effektivare vattenanvändning. Data från SMHI rörande Göta älv i distriktets västra del visar att sommarnederbörden stigit de senaste 50 åren. Medeltemperaturen har också stigit ungefär 1,5 grader och växtsäsongens längd har ökat.

För att nå huvudsyftet bör planen omfatta åtgärder för att:

- Undvika eller minimera negativa torkaeffekter på vattenförekomsternas status, särskilt på ekologiska flöden och grundvattnets kvantitativa status, framförallt vid utdragen torka, som anges i (vattendirektivet), artikel 4.6.
- Garantera tillgången på vatten i tillräckliga mängder för att tillgodose nödvändiga mänskliga behov och för att säkerställa människors hälsa och säkerhet under alla torkstadier. Skyddsåtgärder kan vara bevattningsförbud.
- Utveckla varningssystem för att upptäcka och förutsäga torka vilket kan omfatta.

Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt:

- a) anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 m³/dygn
- b) göra en översyn av vattenskyddsområden som inrättats före miljöbalkens införande och vid behov revidera skyddsområdets avgränsningar och tillhörande föreskrifter så att tillräckligt skydd uppnås,
- c) bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden,
- d) uppdatera översiktsplanerna med regionala vattenförsörjningsplaner,
- e) säkerställa att tillståndspliktiga allmänna yt- och grundvattentäkter har tillstånd för vattenuttag.

Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande

Miljökonsekvensbeskrivning

Vattenmyndigheterna har tagit fram ett förslag till åtgärdsprogram 2021–2027 i syfte att följa miljökvalitetsnormerna i alla yt- och grundvattenförekomster, i enlighet med kraven i (vattendirektivet) (2000/60/EG) och i(vattenförvaltningsförordning)(2004:660).

Vattenförvaltningens åtgärdsprogram syftar till att uppnå god status eller potential i alla yt- och grundvattenförekomster i enlighet med kraven i vattendirektivet och i vattenförvaltningsförordning. Det övergripande målet med åtgärderna i Åtgärdsprogram 2021–2027 är således att de miljökvalitetsnormer som vattendelegationen har beslutat om följs.

Tillsynsplaner

Tillsynsplaner upprättas och beslutas av statliga myndigheter, länsstyrelser och kommuner. I dessa planer fastställs hur tillsynen enligt miljöbalk ska bedrivas och vilka insatser som ska prioriteras under det kommande året utifrån behovsutredningar. Åtgärdsprogrammet utgör ett underlag till behovsutredningarna och därmed till tillsynsplanerna liksom översikts- och detaljplaner som upprättas av kommuner.

Miljöenhetsens bedömning

Förslaget åskådliggör grundligt de förutsättningar och mål för arbetet med vattenkvalitetsnormer och vattenplanering. Detta innebär ett omfattande ansvar och arbete för bland annat Hylte kommun och att resurser måste skjutas till för att klara den nya kravnivån.

Samtidigt är det mycket stora värden i till exempel en tätorts vattentäkt som måste skyddas från påverkan. En princip som bör gälla är att förorenaren betalar där det är möjligt.

Om dricksvattnet förorenas kan det bli mycket kostsamt, både direkt för VA-huvudmannen och för resten av samhället. Ett exempel är fallet med Cryptosporidium i Östersund år 2010 som innebar extra driftkostnader på två miljoner kronor för Vatten Östersund och cirka fem miljoner kronor i investeringar i en UV-anläggning för att få bort parasiten. Utöver detta beräknas samhällskostnaden ha uppgått till 220 miljoner kronor enligt Totalförsvarets

forskningsinstitut (Lindberg , Lusua, & Nevhage, 2011; Livsmedelsverket, 2017). Kostnader kan bli ännu större om man tar hänsyn av, till exempel, sjukvårdsbehov och inkomstbortfall, vilket ofta är fallet vid förorening av patogener.

Det pågår dock redan flera arbeten inom området, bland annat en revidering VA-plan som beräknas vara klart under året. Likaså pågår en revidering av vattenskyddsområden Långaryd, Drängsered och Landeryd. Nya vattendomar ska också tas fram för Långaryd, Unnaryd och Landeryd. Idag är det endast Björnaryd och Torup som har domar. Torup kan behöva förnyas är från 60 –talet.

Det finns även med i VA-planen när det gäller att utöka verksamhetsområden, problemet är brist på tid, personal och kompetens för att hinna med alla nödvändiga uppdrag. I dag förlitar vi oss på konsulter. Det bör övervägas om möjligheten att gå samman med närliggande kommuner. För finansiering av övergripande åtgärder för Hylte kommun bör medel avsättas på något konto.

Det finns en del beskrivet i ÖP när det gäller framtida vattenförsörjning, översvämning/dagvattenhantering samt utökning av verksamhetsområden.

Förslaget till åtgärder ligger som en konsekvens av beslut av EU och på nationell nivå. Det kommer innebära ett arbete som berör många i Hylte kommun, men som kan ses nödvändigt för att klara ett långsiktigt hållbart samhälle.

Åtgärder som kan bli nödvändiga för Hylte kommun

Plan – Inrätta och revidera skyddsområden för dricksvatten. Ta fram riskområden för översvämning och skred. Medverka vid planering av utbyggnad av VA-ledningar vid detaljplaner och bygglov.

VA- Förebyggande åtgärder för att hantera olycksrisker, säkerhetsrisker, förhindra föroreningar och överuttag. Söka vattendomar.

Uppdatera och att Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområden årligen. Göra en handlingsplan med prioritering av påkoppling av enskilda avlopp till kommunala reningsverk där det är ekonomiskt rimligt även utanför verksamhetsområden.

Ha kontroll av lokala förutsättningar som vattenbrist, råvatten och slamkvalitet av radon, förekomst av förhöjda värden av nitrat, järn, mangan, tungmetaller eller lågt pH. Öka reningen vid reningsverk.

Uppdaterade rutiner och information för vattenbrist (ex bevattningsförbud, prioritering), smittoutbrott, översvämningar m m. Utveckla varningssystem för att upptäcka och förutsäga torra.

Miljö - Tillsyn av skyddet och föreskrifterna som gäller i skyddsområdet. Tillsynen inom vattenskyddsområden behöver särskilt hantera de problem som kan finnas med kemiska föroreningar och utsläpp från industrier. Tillsyn av enskilda avloppsanläggningar och där minska utsläppen från enskilda avlopp. Förbättra gödselutnyttjande av till exempel fosfor.

Naturvård - Fortsatt kalkning av sjöar och vattendrag inom Hylte kommun. Föreslå återställande av rensade eller rätade vattendrag och våtmarker. Anlägga fiskvägar. Åtgärder mot invasiva arter

Samhällsbyggnadskontorets förslag till beslut

Samhällsbyggnadsnämnden (SBN) föreslås **tillstyrka** förslaget.

Katarina Paulsson
Samhällsbyggnadschef

Stefan Andersson
Verksamhetsutvecklare